

UZASADNIENIE

Postanowieniem z dnia 24 kwietnia 2016 r. Sąd Rejonowy w Gryficach w punkcie I. stwierdził, iż wnioskodawczyni (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P., nabyła przez zasiedzenie z dniem 05.12.2009r. służebność przesyłu obciążającą nieruchomość uczestniczki K. B. składającą się z działek gruntu nr (...), położoną w S., gmina G., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą (...) polegającą na korzystaniu z nieruchomości obciążonej dla celów eksploatacji, dystrybucji, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu zakrzewień, usuwaniu awarii urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej linii napowietrznej 110 kV, nr (...), relacji G. – R., w ramach której znajduje się siedem konstrukcji wsporczych oraz prawie wstępu na obciążoną nieruchomość w celu przeprowadzenia tychże czynności w zakresie ograniczonym do pasa gruntu o łącznej powierzchni 1,5076 ha, gdzie działka nr (...) jest zajęta przez pas o powierzchni 0, (...), działka (...) jest zajęta przez pas o powierzchni 0,2983 ha, działka ne 25/35 jest zajęta przez pas o powierzchni 0,2688 ha, a działka (...) jest zajęta przez pas o powierzchni 0,6971 ha, w przebiegu zgodnie z opinią biegłej geodety K. P. z dnia 9 stycznia 2017 r. stanowiącą integralną część tego postanowienia; w punkcie II. stwierdził, iż wnioskodawczyni (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P., nabyła przez zasiedzenie z dniem 05.12.2009r. służebność przesyłu obciążającą nieruchomość uczestniczki K. B. składającą się m.in. z działki gruntu nr (...) położoną w S., gmina G., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą (...) polegającą na korzystaniu z nieruchomości obciążonej dla celów eksploatacji, dystrybucji, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu zakrzewień, usuwaniu awarii urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej linii napowietrznej 15 kV, nr 18, relacji G. – S., w ramach której znajduje się jedenaście konstrukcji wsporczych oraz prawie wstępu na obciążoną nieruchomość w celu przeprowadzenia tychże czynności w zakresie ograniczonym do pasa gruntu o powierzchni 0,4072 ha, w przebiegu zgodnie z opinią biegłej geodety K. P. z dnia 9 stycznia 2017 r. stanowiącą integralną część tego postanowienia; w punkcie III. stwierdził, iż wnioskodawczyni (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością w P., nabyła przez zasiedzenie z dniem 05.12.2009r. służebność przesyłu obciążającą nieruchomość uczestniczki K. B. składającą się m.in. z działki gruntu nr (...) położoną w S., gmina G., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą (...) polegającą na korzystaniu z nieruchomości obciążonej dla celów eksploatacji, dystrybucji, przeglądów, konserwacji, modernizacji i remontów, usuwaniu zakrzewień, usuwaniu awarii urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej linii napowietrznej 15 kV, nr 47, relacji G. – B., w ramach której znajdują się dwie konstrukcje wsporcze oraz prawie wstępu na obciążoną nieruchomość w celu przeprowadzenia tychże czynności w zakresie ograniczonym do pasa gruntu o powierzchni 0,0791 ha, w przebiegu zgodnie z opinią biegłej geodety K. P. z dnia 9 stycznia 2017 r. stanowiącą integralną część tego postanowienia; w punkcie IV. oddalono wniosek w pozostałym zakresie.

Sąd I instancji ustalił następujący stan faktyczny:

Nieruchomość oznaczona numerami działek (...), położona w S., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą Kw (...) stanowiła własność Skarbu Państwa. Działki były wykorzystywane rolniczo przez Państwowe Gospodarstwo Rolne, w którym zatrudniony był C. T., ojciec uczestniczki. Dnia 12.03.1998r. działki zostały nabyte przez ojca wnioskodawczyni, a następnie przekazane na własność K. B..

Na nieruchomości składającej się z działek oznaczonych numerami (...) usytuowane były i są linie elektroenergetyczne:

- 110 kV, nr (...), relacji G. – R., w ramach której znajduje się siedem konstrukcji wsporczych zajmująca pas gruntu o szerokości w skrajnych punktach od 12,40 m do 14 m, o łącznej powierzchni 1,5076 ha, gdzie działka nr (...) jest zajęta przez pas o powierzchni 0,2434 ha, działka nr (...) jest zajęta przez pas o powierzchni 0,2983 ha, działka nr (...) jest zajęta przez pas o powierzchni 0, (...), a działka nr (...) jest zajęta przez pas o powierzchni 0,6971 ha, oddana do użytku dnia 17.06.1982r.,

- 15 kV, nr 18, relacji G. – S. jedynie w zakresie działki nr (...), w ramach której znajduje się jedenaście konstrukcji wsporczych, zajmująca pas gruntu o szerokości w skrajnych punktach 4 m, o łącznej powierzchni 0,4072 ha, oddana do użytku w 1983r.,

- 15 kV, nr 47, relacji G. – B. jedynie w zakresie działki nr (...), w ramach której znajdują się dwie konstrukcje wsporcze, zajmująca pas gruntu o szerokości w skrajnych punktach 4 m, o łącznej powierzchni 0,0791 ha, wybudowana przed 1939r. i eksploatowana po 1945r.,

a także inna linia, w zakresie której strony ustanowiły służebność przesyłu.

Od chwili zakończenia budowy linii nr (...) i nr 18 oraz objęcia w posiadanie linii nr 47 były one eksploatowane, odbywała się dystrybucja energii, poddawano je okresowym przeglądom, remontowano, usuwano zakrzewienia – jeśli była taka potrzeba, usuwano awarie.

W okresie 2010r.-2011r. podmioty E., S. E. G., E., którym wnioskodawczyni zleciła przeprowadzenie remontu linii energetycznych, dokonywały za zgodą K. B. i za wynagrodzeniem dla uczestniczki za wstęp na nieruchomości, remontów przebiegających przez nieruchomość uczestniczki linii energetycznych.

Urządzenia położone na nieruchomości uczestniczki stanowią środki trwale majątku wnioskodawcy, a wcześniej jego poprzedników prawnych.

Z dniem 01.04.1958r. Zakład (...) przyjął nazwę Zakład (...). Przedmiotem działania Zakładu była m.in. eksploatacja sieciowych urządzeń energetycznych oraz elektrowni niewydzielonych. Na mocy zarządzenia nr 232 Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25.11.1958r. utworzono przedsiębiorstwo państwowe Zakłady (...).

W 1969 roku dostawą energii elektrycznej zajmowały się Zakłady (...) - Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) w S..

Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu nr 196/O./93 z dnia 9 lipca 1993r. Zakład (...) w S. został przekształcony w jednoosobowa spółkę Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) Spółkę Akcyjną w S., której to firma została zmieniona na (...) Spółka Akcyjna w S. (postanowienie Sądu Rejonowego w Szczecinie z dnia 27.12.1999r.).

W dniu 2 stycznia 2003r. (...) Spółka Akcyjna w S. została połączona z (...) Spółkę Akcyjną w P., która od dnia 13 października 2004r. działa pod firmą (...) Spółka Akcyjna w P.. Ostatnia z wymienionych spółek zawiązała spółkę (...) Spółkę Akcyjną w P., która prowadzi działalność w zakresie dystrybucji energii elektrycznej. Wraz z nabyciem przez (...) Spółkę Akcyjną w P. zorganizowanej części przedsiębiorstwa na własność wnioskodawczyni przeszły prawa własności wszelkich urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej należących do (...) Spółki Akcyjnej w P..

Przy tak ustalonym stanie faktycznym sąd rejonowy uznał za zasadny w przeważającej części złożony wniosek o stwierdzenie zasiedzenia służebności przesyłu.

Na wstępie odwołał się do treści art. 305⁴ kc i następnie art. 172 kc i art. 176 kc. Wskazał, iż do dnia 30.09.1990r. niemożliwe było nabycie prawa własności nieruchomości Skarbu Państwa w drodze zasiedzenia.

Następnie sąd wyjaśnił, że niewątpliwie dopuszczalnym jest zasiedzenie służebności przesyłu. Wskazał, iż od momentu wybudowania linii nr (...) i nr 18 oraz przejęcia po zakończeniu II W. Światowej linii nr 47 wszystkie trzy linie były eksploatowane, odbywała się dystrybucja energii, poddawano je okresowym przeglądom, remontowano, usuwano awarie. Opisane czynności dokonywane były początkowo na gruncie należącym do 1998r. do Skarbu Państwa, a po nabyciu nieruchomości przez C. T., a następnie przez K. B., dokonywane były bez zgody poszczególnych właścicieli.

W dalszej kolejności sąd - powołując się na art. 7 k.c. – uznał, iż pozytywna wiedza przedsiębiorstwa przesyłowego, które swoje czynności wykonywało w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa na nieruchomości Skarbu Państwa, przesądza o przyjęciu w niniejszej sprawie wniosku, iż do objęcia nieruchomości w posiadanie w zakresie przebiegu linii energetycznych doszło w dobrej wierze. Analiza stanu faktycznego wskazuje, że w terminach objęcia

służebności w posiadanie, poprzednicy prawni wnioskodawczynie (osoby wchodzące w skład organów przedsiębiorstw państwowych) pozostawali w usprawiedliwionym przekonaniu, iż posiadanie służebności odpowiadającej aktualnej treści służebności przesyłu jest posiadaniem wykonywanym z poszanowaniem prawa właściciela nieruchomości, na których znajdowały się urządzenia infrastruktury energetycznej.

Następnie sąd rejonowy wskazał, iż przedsiębiorstwa państwowe miały zdolność posiadania we własnym imieniu służebności, które wykonywały w stosunku do nieruchomości stanowiących własność osób fizycznych. Taka zdolność była początkowo wyłączona w stosunku do nieruchomości Skarbu Państwa. W postanowieniu z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13 Sąd Najwyższy stwierdził, iż „Bieg terminu zasiedzenia służebności linii przesyłowej znajdującej się w zarządzie przedsiębiorstwa państwowego, przebiegającej po działce stanowiącej własność Skarbu Państwa, będącej w zarządzie innej państwowej osoby prawnej, nie mógł się rozpocząć przed dniem 5 grudnia 1990 r. Rozstrzygającym momentem dla oceny dobrej czy złej wiary posiadacza jest data uzyskania posiadania. Późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę i w konsekwencji na długość okresu niezbędnego do tego pierwotnego sposobu nabycia prawa rzeczowego. O przypisaniu posiadaczowi dobrej lub złej wiary przy wykonywaniu posiadania decydują okoliczności opisujące jego stan świadomości w chwili objęcia władztwa nad rzeczą.” Aktualnie uchylony art. 128 kc, który w brzmieniu obowiązującym do 1 lutego 1989 roku stanowił, że socjalistyczna własność ogólnonarodowa (państwowa) przysługuje niepodzielnie Państwu (§ 1), a w granicach swej zdolności prawnej państwowe osoby prawne wykonywają w imieniu własnym względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności państwowej (§ 2), ustanawiał zasadę jednolitej własności państwowej, zgodnie z którą prawa rzeczowe, choćby wykonywane przez przedsiębiorstwa państwowe, w rzeczywistości pozostawały w gestii Skarbu Państwa. Konsekwencją takiego ukształtowania własności państwowej była niemożność zasiedzenia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu przez przedsiębiorstwo państwowe na gruncie należącym do Skarbu Państwa. Przepis art.172 kc wyłącza bowiem dopuszczalność zasiedzenia danego prawa przez podmiot, do którego ono w istocie należy. Powyższa sytuacja miała miejsce w okolicznościach niniejszej sprawy do dnia 5 grudnia 1990 roku, kiedy to doszło do rezygnacji z zasady jednolitej własności państwowej (ustawa z dnia 29 września 1990 r. o zmianie ustawy o gospodarce gruntami i wywłaszczaniu nieruchomości), a dotychczasowe przedsiębiorstwa państwowe stały się w pełni odrębnymi podmiotami i mogły nabywać prawa we własnym imieniu i na własny rachunek. Tym w ocenie sądu I instancji dopiero od tej daty bieg zasiedzenia służebności mógł rozpocząć swój bieg.

Przedmiotem analizy Sądu były również fakty dotyczące przeniesienia posiadania służebności. Sąd opisując przekształcenia podmiotowe zwrócił należy uwagę na powiązanie wykonywania posiadania służebności z własnością urządzenia przesyłowego, bowiem własność urządzenia przesyłowego oraz służebność przesyłu wchodzi w skład przedsiębiorstwa, wszelkie więc czynności prawne dotyczące tego przedsiębiorstwa, zgodnie z treścią art. 55² kc, dotyczą również tych składników. Przeniesienie własności urządzenia przesyłowego jako składnika przedsiębiorstwa daje faktyczną możliwość wykonywania służebności przesyłu, a w konsekwencji decyduje o przeniesieniu posiadania.

Mając na uwadze powyższe rozważania, Sąd uznał, iż początek biegu terminu zasiedzenia służebności należało liczyć w dacie objęcia służebności w dobrej wierze w posiadanie samoistne w stosunku do wszystkich trzech linii z dniem 05.12.1990r. Przy uwzględnieniu 20 letniego okresu zasiedzenia służebności nastąpiło w przypadku wszystkich linii na rzecz (...) sp. z o.o. w (...).12.2009r., co skutkowało oddaleniem wniosku w pozostałym zakresie.

Dalej Sąd I instancji wskazał, iż wnioskodawczynie nie kwestionowała ostatecznej opinii geodezyjnej. Również w zakresie graficznego przebiegu służebności opinii nie kwestionowała uczestniczka, podtrzymując wcześniejsze zarzuty. Sąd wyjaśnił, iż przy ustalaniu zakresu zasiedzenia służebności Sąd bada jedynie czynności, które podmiot ubiegający się o stwierdzenie zasiedzenia wykonywał, natomiast poza zakresem zainteresowania Sądu pozostaje bierne zachowanie polegające na konieczności znoszenia oddziaływania elektroenergetycznego. Dlatego też zakres zasiedzenia wyznaczony jest zakresem faktycznego i czynnego wykonywania służebności, który zasadniczo uzależniony jest od szerokości skrajnych punktów linii. W niniejszym przypadku nie wykazano, aby w ramach realizacji czynności wpisujących się w prawo służebności były podejmowane czynności wykraczające poza skrajne punkty przewodów. Strefy ochronne i strefy oddziaływania linii mogą być brane pod uwagę przy ustalaniu

wynagrodzenia za ustanowienie służebności przesyłu. Jednocześnie mimo wcześniejszych zastrzeżeń ze strony wnioskodawczyni co do szerokości służebności w zakresie linii nr (...) i znajdujących się w jej przebiegu konstrukcji wsporczych, Sąd całkowicie podzielił stanowisko biegłej w zakresie wyliczeń powierzchni, bowiem jak słusznie wyjaśniła biegła, dokonywała ona pomiarów urządzeń w terenie w rzeczywistości, a dane konstrukcyjne producenta mogą odbiegać od rzeczywistości.

Apelację od powyższego postanowienia wniosła uczestniczka zarzucając mu:

- 1) naruszenie art. 233 § 1 kpc, poprzez błędne dokonanie ustaleń faktycznych;
- 2) oparcie rozstrzygnięcia na niepełnym materiale dowodowym na skutek przeprowadzenia przez Sąd I instancji postępowania dowodowego, bez rozważenia w sposób bezstronny i wszechstronny zebranego w sprawie materiału dowodowego i w konsekwencji przyjęcia, że wnioskodawczym (...) Sp. z o.o. w P. nabyła z dniem 5 grudnia 2009 roku przez zasiedzenie służebność przesyłu, obciążającą nieruchomość uczestniczki K. B. składającą się z działek gruntu nr (...), położoną w S., gmina G., dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą SZ1G/00025781/0, nr (...) położoną w S., gmina G., mającą urządzoną księgę wieczystą SZ1G/00025781/0, nr (...), położoną w S., gmina G. dla której Sąd Rejonowy w Gryficach prowadzi księgę wieczystą (...), polegająca na korzystaniu z nieruchomości obciążonej dla celów eksploatacji, dystrybucji, przeglądów, konserwacji, modernizacji remontów, usuwaniu zakrzewień, usuwaniu awarii urządzeń infrastruktury elektroenergetycznej linii napowietrznej w dobrej wierze.

Mając na uwadze te zarzuty wniosła o:

- 1) zmianę zaskarżonego postanowienia i oddalenie wniosku (...) Operator Sp, z o.o. w P. o zasiedzeniu służebności przesyłu, obciążającej nieruchomości uczestniczki K. B.,
- 2) zasądzenie od wnioskodawczym na rzecz uczestniczki kosztów postępowania według norm przepisanych,

ewentualnie o

- 3) uchylenie zaskarżonego postanowienia i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi I instancji.

W uzasadnieniu wskazała, że stan prawny wskazuje na brak podstaw do przyjęcia, iż wnioskodawczym, czy też jej poprzednik prawny, uczestnik (...) Operator Sp. o.o. w P. nabyła służebność przesyłu odnoszącą się do korzystania z urządzeń posadowionych na nieruchomości uczestniczki, wobec braku dobrej wiary jej i jej poprzedników prawnych w zakresie korzystania z tej nieruchomości w ramach wykonywania czynności odpowiadających prawu służebności i braku upływu trzydziestoletniego terminu przewidzianego do zasiedzenia. Podniosła, iż zgodnie z przyjętym w orzecznictwie poglądem, okres posiadania samoistnej służebności przez przedsiębiorstwo energetyczne może być liczony dopiero od dnia 1 lutego 1989r., tj. od daty nowelizacji z art. 128 kc. Do tej daty bowiem przedsiębiorstwo państwowe, a takim był poprzednik prawny wnioskodawczyni, sprawowało jedynie zarząd mieniem ogólnonarodowym, co czyniło w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa skoro więc poprzednik prawny wnioskodawczyni, jako przedsiębiorstwo państwowe uzyskał przymiot samoistnego posiadacza służebności dopiero z dniem 1 lutego 1989 roku, to okresu sprzed tej daty nie można brać pod uwagę, licząc bieg terminu zasiedzenia.

Reasumując uczestniczka stwierdziła brak podstaw do przyjęcia dobrej wiary po stronie wnioskodawczym w zakresie korzystania z nieruchomości uczestniczki na zasadach służebności przesyłu i braku upływu trzydziestoletniego terminu wykonywania tej służebności.

W uzupełnieniu apelacji uczestniczka zarzuciła dodatkowo naruszenie:

1. art. 7 kc polegającego na przyjęciu, że wnioskująca Spółka była posiadaczem służebności w dobrej wierze,

2. przepisów prawa materialnego tj. art. 172 kc w zw. z art. 305⁴ i 292 kc w zw. z art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 roku o zmianie ustawy kodeks cywilny w zbiegu z ustawą z dnia 31 stycznia 1989 roku o zmianie ustawy kodeks cywilny przez niewłaściwe zastosowanie, polegające na błędnym przyjęciu zaistnienia związku zachodzącego między faktem zasiedzenia ustalonym przez sąd a normą prawa materialnego w sytuacji, w której nie zostały spełnione przesłanki takiego rozstrzygnięcia, tj. wnioskodawca żądający zasiedzenia służebności przesyłu nie wykazał w sposób wiarygodny spełnienia wszystkich ustawowych przesłanek warunkujących skuteczność tego zarzutu;

3. naruszenie przepisów postępowania, tj. art. 232 w zw. z art. 3 i art. 227 kpc w zw. z art. 6 kc poprzez przyjęcie, że uczestnik udowodnił okoliczność, z której wywodzi skutki prawne tj. zaistnienie przesłanek zasiedzenia i następstwa prawnego,

4. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj. art. 172 kc w zw. z art. 305⁴ i 292 kc w zw. z art. 10 ustawy z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny w zbiegu z ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy kodeks cywilny przez niewłaściwe zastosowanie, polegające na błędnym przyjęciu zaistnienia związku zachodzącego między faktem zasiedzenia ustalonym przez Sąd a normą prawa materialnego w sytuacji, w której nie zostały spełnione przesłanki takiego rozstrzygnięcia, tj. uczestnik Podnoszący zarzut zasiedzenia nie wykazał w sposób wiarygodny spełnienia wszystkich; Ustawowych przesłanek warunkujących skuteczność tego

W uzasadnieniu wskazał, iż wnioskodawca będący przedsiębiorstwem energetycznym, który nie legitymuje się uprawnieniem do ingerowania w sferę cudzej własności nieruchomości dla bieżącego utrzymania linii energetycznej wysokiego napięcia, korzysta z tej nieruchomości w złej wierze i zobowiązany jest do świadczenia wynagrodzenia na podstawie art. 225 kc (tak też Sąd Najwyższy w wyroku z dnia 25 listopada 2008 r. II CSK 346/08 oraz w wyrok i z dnia 6 maja 2009 r. II CSK 594/08). Dalej uczestniczka podnosiła, iż jeśli nawet założyć ze względu na obowiązującą w tym czasie zasadę jednolitej własności państwowej (art. 128 kc), że przedsiębiorstwo energetyczne (poprzednik prawny) podjęło czynności budowy urządzeń przesyłowych w dobrej wierze i korzystało z tych urządzeń jako należących do Skarbu Państwa, to przymiot dobrej wiary rozumianej, jako błędne, ale usprawiedliwione w danych okolicznościach przeświadczenie posiadacza służebności, przysługującym mu prawie do korzystania z cudzej nieruchomości, w zakresie roszczeń uzupełniających, musi obejmować cały okres eksploatacji urządzeń, także wtedy, gdy zmienił się właściciel nieruchomości, na których zostały założone urządzenia przesyłowe. Dobra wiara w chwili stawiania urządzeń nie oznacza powstania po stronie przedsiębiorstwa energetycznego prawa do korzystania z nieruchomości skutecznego wobec każdorazowego jej właściciela, odpowiadającego treści służebności przesyłowej. Zaniechanie rozwiązania tych kwestii oznacza brak tytułu prawnego do dalszego ingerowania w sferę cudzej własności. Dobrą wiarę wyłącza bowiem ujawnienie takich okoliczności, które u przeciętnego człowieka powinny wzbudzić poważne wątpliwości, że nie przysługuje mu prawo do korzystania z rzeczy w dotychczasowym zakresie. W ocenie apelującej od chwili, gdy właścicielem przedmiotowych działek została najpierw Agencja Nieruchomości Rolnych Skarbu Państwa, a następnie C. T. oraz uczestniczka postępowania - K. B. to przekonanie o przysługującym mu prawie bezpowrotnie utracił.

Uczestniczka zarzuciła również, że sąd I instancji nieprawidłowo przyjął początek biegu terminu zasiedzenia. W ocenie uczestniczki postępowania nie jest możliwe stwierdzenie nabyciu przez zasiedzenie służebności przesyłu z zaliczeniem na wymagany okres posiadania służebności okresu sprzed wejścia w życie, w dniu 3 sierpnia 2008 roku, art.305¹ i nast. kodeksu cywilnego, tj. okresu wykonywania służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu. Wskazała, że nie do przyjęcia jest koncepcja pozwalająca istnienie przed 03 sierpnia 2008 roku ograniczonego prawa rzeczowego w postaci służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu.

Skoro nie było możliwe zasiedzenie jako nieistniejącego określonego prawa w postaci służebności gruntowej o treści odpowiadającej służebności przesyłu, to w ocenie uczestniczki oczywiste jest, że bez wyraźnego przepisu ustawy, nie można takiego okresu zaliczyć na poczet terminu wymaganego dla zasiedzenia służebności przesyłu.

Termin zasiedzenia służebności przesyłu liczony od 3 sierpnia 2008 roku, nawet przy przyjęciu 20 letniego terminu dla posiadacza, który w posiadanie wszedł w dobrej wierze. upływa dopiero w 2028 roku. Niezależnie od powyższej argumentacji, uczestniczka podkreśliła, że nawet przy przyjęciu możliwości i służebności przesyłu z zaliczeniem okresu przed 3 sierpnia 2008 roku, to i tak wnioskodawca nie wykazał że to on bądź jego poprzednicy prawni weszli w posiadanie służebności w dobrej wierze.

W ocenie apelującej przeniesienia posiadania nie zostało wykazane przez wnioskodawcę w trakcie postępowania przed Sądem Rejonowym w Gryficach. Wnioskodawca nie wskazał okoliczności w jakich miałyby dojść do przeniesienia posiadania służebności ze Skarbu Państwa na przedsiębiorstwo państwowa Zakład (...) w S. ani też w 1993 r. na jednoosobową spółkę Skarbu Państwa o nazwie Zakład (...) Spółka Akcyjna w S., ani tym bardziej nie przedłożył żadnych dokumentów potwierdzających tę okoliczność

W odpowiedzi na apelację (...) Sp. z o.o. wniosła o jej oddalenie w całości i zasądzenie od uczestniczki na rzecz wnioskodawczyni kosztów postępowania odwoławczego, wraz z kosztami zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja okazała się nieuzasadniona.

Sąd okręgowy aprobuje poczynione w rozpoznawanej sprawie przez sąd pierwszej instancji ustalenia faktyczne. Sąd ten przeprowadził bowiem pełne postępowanie dowodowe konieczne dla ustalenia faktów istotnych dla rozstrzygnięcia sprawy, zgromadzone dowody poddał ocenie mieszczącej się w granicach wyznaczonych dyspozycją art. 233 § 1 k.p.c. i z tak zgromadzonego i ocenionego materiału dowodowego wyprowadził trafne ustalenia faktyczne.

Zaprobować należy też pogląd Sądu I instancji dotyczący możliwości nabycia służebności przesyłu w okolicznościach niniejszej sprawy.

Wprawdzie przepisy art. 305¹ – 305⁴ k.c., którymi wprowadzony został nowy rodzaj służebności, określanej jako służebność przesyłu, obowiązują dopiero od dnia 3 sierpnia 2008 roku (dzień wejścia w życie ustawy nowelizującej z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw), to jednak mając na uwadze dotychczasowe, ugruntowane już orzecznictwo Sądu Najwyższego, przyjąć należało, iż przed ustawowym uregulowaniem służebności przesyłu dopuszczalne było nabycie w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiadającej treści służebności przesyłu na rzecz przedsiębiorstwa energetycznego, przy czym okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności (vide: uchwały SN z dnia 7 października 2008 r., III CZP 89/08 oraz uchwała SN oraz z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13). Sąd orzekający w niniejszej sprawie w pełni podziela powyższy pogląd.

Przyjmując, zatem co do zasady możliwość zasiedzenia tego rodzaju służebności przez wnioskodawcę lub jego poprzedników prawnych, należy dalej zauważyć, iż zgodnie z art. 292 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie tylko w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Przepisy o nabyciu własności nieruchomości przez zasiedzenie stosuje się odpowiednio. Oznacza to, iż do zasiedzenia służebności odpowiednie zastosowanie mają przepisy art. 172 – 173 i 175 – 176 k.c. W myśl zaś art. 172 § 1 k.c., posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywa własność, jeżeli posiada nieruchomość nieprzerwanie od lat dwudziestu jako posiadacz samoistny, chyba że uzyskał posiadanie w złej wierze, a po upływie lat trzydziestu, jeżeli jest posiadaczem w złej wierze (art. 172 § 2 k.c.). Natomiast stosownie do dyspozycji art. 176 § 1 k.c., jeżeli podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści.

W świetle powyższego, przesłankami zasiedzenia służebności gruntowej są:

1. posiadanie służebności polegające na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia w zakresie odpowiadającym treści służebności przesyłu
2. upływ oznaczonego w ustawie czasu, czyli 20 lub 30 lat, w zależności od tego, czy posiadacz służebności był w dobrej, czy w złej wierze. Co niezwykle istotne, ocena tego ostatniego charakteru posiadania winna być dokonywana na moment objęcia służebności w posiadanie (por: postanowienie SN z dnia 3 października 2014 r., V CSK 579/13) i późniejsze zmiany okoliczności w tym zakresie pozostają całkowicie bez znaczenia.

Stwierdzenie, w którym momencie poprzednik prawny przedsiębiorstwa energetycznego objął w posiadanie służebność winna być dokonywana przy uwzględnieniu regulacji wynikającej z brzmienia przepisu art. 128 k.c., obowiązującego do chwili wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11), tj. do dnia 31 stycznia 1989 roku. Przepis ten przewidywał bowiem, że własność państwowa przysługuje niepodzielnie państwu, a państwowe osoby prawne, w granicach swej zdolności prawnej, wykonują w imieniu własnym względem zarządzanych przez nie części mienia ogólnonarodowego uprawnienia płynące z własności państwowej.

W orzecznictwie przyjmuje się, że również korzystanie ze służebności gruntowych przez przedsiębiorstwo państwowe następowało zatem na rzecz Skarbu Państwa (por. postanowienia SN z dnia 10 lipca 2008 r., III CSK 73/08 oraz z dnia 11 grudnia 2008 r., II CSK 314/08). W związku z powyższym, do dnia 31 stycznia 1989 roku nie mogło dojść do posiadania i zasiedzenia służebności gruntowej przesyłu, wówczas, gdy Skarb Państwa był jednocześnie posiadaczem służebności gruntowej przesyłu jak i właścicielem nieruchomości obciążonej taką służebnością (tak SN m.in. w postanowieniach: z dnia 6 września 2013 r., V CSK 440/12; z dnia 13 czerwca 2013 r., IV CSK 672/12; z dnia 9 lutego 2012 r., III CZP 93/11; z dnia 14 października 2011 r., III CSK 251/10; z dnia 11 lutego 2011 r., I CSK 247/10; a także w uchwale z dnia 26 października 2007 r., III CZP 30/07).

W rozpoznawanej sprawie nieruchomość obciążona przestała stanowić własność Skarbu Państwa w 1998 roku.

W zakresie chwili wyznaczającej początek biegu zasiedzenia, należy zgodzić się z Sądem I instancji co do daty wejścia w posiadanie służebności przez poprzednika prawnego (...) Sp. z o.o. w P..

W ocenie sądu odwoławczego prawidłowo również Sąd I instancji przyjął 20-letni termin zasiedzenia.

Jak już była o tym mowa wyżej, dla oceny dobrej albo złej wiary posiadacza wykonującego władztwo prowadzące do zasiedzenia nieruchomości istotny jest stan świadomości na chwilę objęcia rzeczy w posiadanie, a późniejsze zmiany świadomości posiadacza pozostają bez wpływu na tę ocenę, a w konsekwencji na długość okresu zasiedzenia (por. postanowienie SN z dnia 25 czerwca 2003 roku, III CZP 35/03, Prok. i Pr. 2004. 2. s 32).

Za nieuzasadnione uznać należy zarzuty apelacji odnoszące się co do naruszenia art. 7 k.c.

Należy zgodzić się z sądem rejonowym, że posiadanie służebności przez wnioskodawcę i jego poprzedników prawnych było posiadaniem w dobrej wierze. Zgodnie bowiem z art. 7 k.c., jak słusznie zauważył sąd I instancji, istnieje domniemanie dobrej wiary posiadacza. W wyroku z dnia 20 kwietnia 1994 roku, I CRN 44/94, OSNC 1994/12/245, Sąd Najwyższy wskazał, iż domniemanie przewidziane w art. 7 k.c. jest wiążące dla sądu orzekającego (art. 234 k.p.c.) aż do czasu, gdy strona związana ciężarem dowodu (art. 6 k.c.) udowodni złą wiarę. W okolicznościach niniejszej sprawy Sąd nie może badać wiedzy posiadacza o tym kto jest właścicielem nieruchomości (tak jak przy zasiedzeniu prawa własności) skoro postępowanie nie dotyczy nabycia własności nieruchomości tylko służebności na tej nieruchomości. Jedynie zatem co może badać Sąd to ewentualny brak zgody właściciela nieruchomości na korzystanie z nieruchomości przez posiadacza służebności. Uczestnicy nie wykazali, aby wnioskodawca jak i jego poprzednicy prawni wstąpili w posiadanie, korzystali z urządzeń przesyłowych, linii energetycznych wbrew woli ówczesnego posiadacza gruntów, tj. Skarbu Państwa, a zatem w sprawie z pewnością nie doszło do obalenia

domniemania dobrej wiary. Kodeks cywilny odwołuje się do domniemania dobrej wiary przy ocenie skutków stanów faktycznych i stosunków prawnych, w obrębie których ma ona znaczenie (art. 7 k.c.), ale nie definiuje tego pojęcia. W orzecznictwie Sądu Najwyższego wypracowane zostały dwa poglądy na temat sytuacji, w których można przypisać dobrą wiarę osobie wykonującej pewne uprawnienia. Według poglądu tradycyjnego, dobra wiara polega na błędnym, ale w danych okolicznościach usprawiedliwionym przekonaniu, że danej osobie przysługuje wykonywane przez nią prawo (vide uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 11 grudnia 1975 roku, III CZP 63/75, OSNCP 1976, nr 12, poz. 259, uchwała Sądu Najwyższego z 24 marca 1980 roku, III CZP 14/80, OSNCP 1980, nr 9, poz. 161). Drugie stanowisko zakłada, że dobra wiara posiadacza jest równoznaczna z jego przekonaniem, opartym na obiektywnych przesłankach, wywodzących się ze stosunku będącego podstawą i przyczyną konkretnego stanu faktycznego, iż wykonując w swoim imieniu prawo, niczyje prawa nie narusza (vide m.in. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z 25 maja 1955 roku, I CO 14/55, OSNCK 1956, nr 4, poz. 92). Od początku lat dziewięćdziesiątych XX wieku, Sąd Najwyższy konsekwentnie i w zasadzie bez wyjątków, odwołuje się do tradycyjnej koncepcji dobrej wiary i według niej ocenia posiadanie wykonywane z zamiarem nabycia prawa przez zasiedzenie (vide uchwała Sądu Najwyższego z 6 grudnia 1991 roku, III CZP 108/91, OSNC 1992, nr 4, poz. 48, postanowienie Sądu Najwyższego z 22 grudnia 1998 roku, II CKN 59/98, nie publ. i z 4 listopada 1999 roku, II CKN 560/98, nie publ.) Zgodnie z tą koncepcją, nie jest w dobrej wierze ten, kto wykonuje prawo, o którym wie, że mu nie przysługuje, ale także ten, kto wykonuje nieprzysługujące mu prawo bez tej świadomości, o ile przy dołożeniu należytej staranności mógłby się dowiedzieć o rzeczywistym stanie prawnym danej sytuacji. Przyjęte rozumienie dobrej wiary w związku z wykonywaniem posiadania prowadzącego do zasiedzenia, w tym i służebności o treści służebności przesyłu, oznacza, że za osobę zasiadającą tę służebność w dobrej wierze można uznać jedynie tego, kto z cudzej nieruchomości korzysta nie w zakresie treści dowolnego prawa, ale wyłącznie w zakresie treści służebności o treści służebności przesyłu, a w danych okolicznościach jego błędne przekonanie o przysługiwaniu mu uprawnień mieszczących się w zakresie tej służebności jest usprawiedliwione. Wytworzenie się błędnego ale w danych okolicznościach usprawiedliwionego przekonania o powstaniu na rzecz przedsiębiorcy korzystającego z urządzeń przesyłowych posadowionych na cudzym gruncie służebności o treści służebności przesyłu musiałoby mieć oparcie w zdarzeniach, których zaistnienie mogło wywołać takie przekonanie. Na gruncie niniejszej sprawy skoro do przejścia służebności na Zakład (...) będący przedsiębiorstwem państwowym wykonującym zadania w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, doszło w okresie kiedy to właśnie Państwo było właścicielem gruntów - to poprzednicy prawni wnioskodawcy mogli i pozostawali w usprawiedliwionym przekonaniu, iż przysługuje im prawo do korzystania z nieruchomości w zakresie niezbędnym do wykonywania powierzonych zadań przy wykorzystaniu właśnie tych urządzeń przesyłowych znajdujących się na gruntach państwowych, obecnie będących własnością uczestników.

Dodatkowo należy wskazać, że również w orzecznictwie Sądu Najwyższego (por. m.in. z dnia 8 stycznia 2009 r., I CSK 265/08, z dnia 5 lipca 2012 r., IV CSK 606/11, z dnia 14 listopada 2012 r., II CSK 120/12, z dnia 9 stycznia 2014 r., V CSK 87/13, z dnia 4 czerwca 2014 r., II CSK 520/13, z dnia 16 grudnia 2015 r., IV CSK 132/15 – nie publ. oraz z dnia 4 lipca 2014 r., II CSK 551/13, OSNC 2015, nr 6, poz. 72) przyjmowano, że wejście przez przedsiębiorstwa energetyczne w posiadanie służebności odpowiadającej treści służebności przesyłu w związku z uwłaszczeniem przedsiębiorstw państwowych może uzasadniać przyjęcie dobrej wiary. Podkreślano, że w omawianej sytuacji przedsiębiorstwo przesyłowe w chwili objęcia służebności w posiadanie wiedziało, że urządzenia przesyłowe, z których korzysta bez sprzeciwu Skarbu Państwa jako ich właściciela, zostały zbudowane w ramach realizacji zadań państwowych, na nieruchomości Skarbu Państwa za jego zgodą jako właściciela, przez to samo przedsiębiorstwo w czasie, gdy było przedsiębiorstwem państwowym, a zatem ich budowa i korzystanie z nich były legalne nie wymagając dodatkowych czynności prawnych czy administracyjnych. Przedsiębiorstwo przesyłowe nie miało żadnych podstaw do przypuszczeń, że korzystając w takim zakresie z nieruchomości po jego uwłaszczeniu na mieniu państwowym będącym wcześniej w jego dyspozycji narusza prawa właściciela gruntu. Brak więc tytułu cywilnego lub administracyjnego uprawniającego go do korzystania w takim zakresie z nieruchomości, nie przesądza w tych okolicznościach o złej wierze. Powszechnie bowiem w tym czasie uznawano, że samo uregulowanie administracyjne usytuowania na nieruchomości – w tym nieruchomości własnej Skarbu Państwa – urządzeń służących do przesyłu m.in. energii

elektrycznej było wystarczającym tytułem uprawniającym do korzystania przez przedsiębiorstwo przesyłowe z nieruchomości w zakresie niezbędnym do eksploatacji tych urządzeń, co obciążało każdorazowego jej właściciela.

W konsekwencji sąd pierwszej instancji zasadnie przyjął, że doszło do nabycia przez wnioskodawcę w drodze zasiedzenia służebności przesyłu z uwagi na posiadanie służebności w dobrej wierze.

W tym stanie rzeczy wniosek podlegał uwzględnieniu z upływem 20 lat od uwłaszczenia państwowych osób prawnych – poprzedników prawnych wnioskodawczyni - w zakresie urządzeń przesyłowych. Bieg zasiedzenia nie uległ przerwaniu, w szczególności przez tzw. „akcje właściciela” do czasu upływu tego terminu.

Uzasadnionym przy tym przyjęcie przez sąd I instancji, że wnioskodawca udowodnił przeniesienie posiadania służebności gruntowej w treści odpowiadającej służebności przesyłu ze Skarbu Państwa na jego rzecz poprzednika prawnego w dniu 1 lutego 1989 roku i przy dalszych przekształceniach własnościowych. W tym zakresie sąd odwoławczy w całości podziela argumentację sądu rejonowego, a zatem szczegółowe jej powtarzanie jest zbędne.

Konsekwencją powyższego sąd I instancji prawidłowo uznał, iż doszło w tym przypadku do przeniesienia posiadania w rozumieniu art. 176 k.c. Przeniesienie posiadania służebności następuje, bowiem wskutek zmiany właściciela urządzeń przesyłowych, a kwestie związane z następstwem prawnym zostały udowodnione przez wnioskodawcę, co wynika z dowodów z dokumentów zgromadzonych w toku postępowania, jak słusznie przyjął sąd rejonowy.

Granice zasiedzanej służebności zostały naniesione na mapę sporządzoną przez biegłego sądowego K. P., która nie budzi żadnych zastrzeżeń.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 385 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c. orzeczono jak w punkcie 2. sentencji.

Sprostowaniu podlegała jednak sentencja zaskarżonego postanowienia w zakresie pełnego określenia nieruchomości obciążonej. Nie ulega bowiem wątpliwości, że służebność obciąża całą nieruchomość, a nie poszczególne jej działki. Jedynie określenie jej przebiegu może odwoływać się do konkretnych części jednej nieruchomości (w rozumieniu wieczystoksięgowym). Tak rozumiane pojęcie nieruchomości gruntowej można uznać za ukształtowane w judykaturze. Jednym z ostatnich orzeczeń na ten temat jest uchwała SN z 17 kwietnia 2009 r., III CZP 9/2009, w której Sąd Najwyższy jasno i wyraźnie stwierdził, że zestawiając treść art. 46 § 1 k.c. i art. 24 u.k.w.h., za trafne należy uznać wieczystoksięgowe rozumienie pojęcia nieruchomości wyrażające się w formule „jedna księga wieczysta - jedna nieruchomość”.

Mając na uwadze powyższe, na podstawie art. 350 § 1 k.p.c. w zw. z art. 13 § 2 k.p.c., orzeczono jak w punkcie 1. sentencji.

W oparciu o treść art. 520 § 1 k.p.c. w związku z art. 391 § 1 k.p.c. należało przyjąć, że każdy z uczestników postępowania powinien ponieść koszty postępowania związane ze swoim udziałem w sprawie w postępowaniu apelacyjnym, orzeczono jak w punkcie 3. sentencji. W ocenie sądu odwoławczego uregulowanie w drodze sądowego orzeczenia kwestii zasiedzenia służebności, było w interesie obu stron niniejszego postępowania, pomimo zatem, że reprezentowali odmienne stanowiska Sąd uznał, iż brak jest podstaw do odstąpienia od ogólnej zasady rozliczania kosztów w postępowaniach nieprocesowych.

SSO Małgorzata Grzesik SSO Mariola Wojtkiewicz SSO Tomasz Szaj